

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

101. An ad incurrendam censuram latam in cap. Cum periculum,
requiratur, quod missio scripturae vel Nuntij sit secreta, vt requiritur pro
loquutione? Et quid quoad Bullam Pij IV. Ex p. 12. tract. 2. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

tem materiae in prohibitione colloquendi, & scribendi contenta in Bulla Pij IV. Et ita hanc sententiam sustinet Castrus Palatus tom. 6. disp. 3. punct. 29. num. 6. ubi ita asserit. Ex eodem etiam sine desumendum est, an litterarum missio gravitatem peccato mortali requisitam attingat: si enim ex se leuiter nocere possit, & non graviter intentioni Pontificis, a peccato mortali & consequenter a censura excusabitur. Nihilominus, consultum est a qualibet litterarum missione, & secreta locutione omnino abstinere, tum ob scandalum, tum quia saltem in foro exteriori dum veritas non manifestatur, sic litteras mittens recipiens, & secreta colloquens excommunicationi subiectus erit. Itaque, & ego. Vnde ex his ego interrogatus respondi non esse parvitatem materiae, sed peccatum mortale si aliquis ex Conclavi diceret alicui his paucis verbis: Vade, & dic Oratori Hispano, vel Gallo, ut impediat electionem eam faciendam Cardinalis N. nam licet verba prolata quoad materiale sint pauca, formaliter tamen sunt multa, & graviter nocent intentioni Bullae prohibentis colloquia, & scriptiones, ne turberetur electio Pontificis: Secus autem dicendum est, ut observat Palatus, si aliqua pauca verba etiam circa electionem leuiter nocere possint intentioni Pontificis, ut si quis diceret alicui: *Cardin. N. habuit decem vota*, maxime si in hoc non sequeretur turbatio, vel aliud inconueniens in Conclavi.

4. Itaque parvitas materiae in hoc casu non solum metienda venit ex quantitate, vel paucitate verborum, sed ex leui, vel magno nocimento, quod verba illa asserere possunt electioni Pontificis; Id vero, quod diximus in ordine ad Colloquia, dicendum est etiam in ordine ad scriptiones.

RESOL. C.

An peccet mortaliter Cardinalis, si in Rota audiat aliquem cum ipso loquentem, ipso tamen nihil respondente, vel contra?

Ex quo deducitur, quid est dicendum de excommunicatione lata contra colloquentes cum Monialibus, si quis cum aliqua loquitur, ipsa vero nihil respondente? Ex part. 12. tractat. 2. Resolut. 7.

§. 1. Difficultas oritur ex verbis Pij IV. appositis in Bulla, ubi sic habetur *Claufo Conclavi nulli ad colloquium admittantur*, Nota verbum *Colloquium*, quod importat duorum locutio: Sed in nostro casu tantum vnus loquitur, & alter nihil respondet; ergo non dicitur colloquium, & ideo non adest transgressio praeccepti. Vnde in casu simili Pelizzarius de *Monialibus cap. 5. section. 5. quaest. 2. 17. num. 217*. Sic ait, *Probabile videtur non incurrere excommunicationem latam contra colloquentes cum Monialibus eum, qui cum Moniali loquitur ipsa nihil respondente, siquidem in tali casu non interuenit propria locutio, quae (la prohibetur sub censura; quae opinio forte non est improbabilis, aeterna communi doctrina ad incurrendam censuram praerequiri effectum completum, & consummatum, sub ea prohibetur*. Ita ille.

2. Sed ego alibi hanc sententiam impugnari & impugnat Ioseph Demarius in *Praxi Cas. Refer. Disquis. 3. quaestione 5. numer. 100*. nam relictis rigoribus grammaticalibus, idem est loqui, ac colloqui, quod probant in terminis casus nostri; nam ubi Pius IV. in sua Bulla prohibet *Colloquia*, antea Gregorius X. prohibebat *loquutiones*. Et in de-

cretis Pontificum eorum mens est attendenda. Adde, quod in casu nostro videntur supradicti peccare, & incurrere excommunicationem: nam licet non respondeant, certum est, quod in tali casu contra prohibitionem Pij IV. recipiunt, vel mittunt nuncium, vel recipiunt, & praebent notas, & signa: nam quae maiora signa, & notae, quam verba, & ideo sunt comprehensae in §. *litteras* dictae Bullae Pij IV. Sed probabiliter contrarium dici potest: nam verba censurarum, ut sonant, & strictè debent intelligi: Ergo in casu nostro isti tales non incurunt in censuram. Probatum, quia certum est non recipere, nec mittere litteras, non recipiunt nuncium, quia nuncius mittitur ab alio, & loquitur nomine alterius. Non recipiunt signa, & notas, quia signa, & notae significant aliquid ex conuentione, & intelliguntur tantum mittenti, & illi ad quem mittuntur. Ut notat Bonacina tom. 3. disp. 2. quaest. 2. punct. 35. num. 10. verba autem non ita, sed ea à primæua institutione eandem rem omnibus significant, & manifestant, & ab omnibus aequaliter intelliguntur. Ergo in nostro casu non est locus censurae: Casus est curiosus, ideo in cogita.

3. Quod tamen intellige, quoad Censuras, per ea quae dicta sunt in *resolut. 2.* nam quoad peccatum, ut diximus *resolut. 3.* propter cooperationem cum locutione alterius circa res pertinentes ad electionem, ut suppono, aliter philosophandum erit.

Quae hic sunt supra Ref. 95. & 96.

RESOL. CI.

An ad incurrendam censuram latam in cap. Cum periculum, requiratur, quod missio scripturae, vel nunciij sit secreta, ut requiritur pro colloquutione? Et quid quoad Bullam Pij IV? Ex part. 12. tractat. 2. Ref. 8.

§. 1. Suppono quod in dicto cap. excommunicantur omnes qui mittunt scripturam aut nuncium, vel loquuntur occultè Cardinalibus aut alicui eorum existentibus in Conclavi pro electione Papae. Difficultas est. An ad incurrendam dictam censuram requiratur, missio litterarum, vel nunciij esse secretam, sicut requiritur in locutione?

2. Et quidem Geminianus, Ioan. Andreas, & Archidiaconus in dicto cap. Syluester verbo *Excommunicatio 9. num. 34.* Angelus eodem 7. casu 23. Tabiena 5. casu 16. & alij, existimant nuncium, & scripturam secretè mixti debere, ut huic excommunicationi locus sit, quia nulla est specialis ratio, quare potius in locutione requiratur secretum, quam in scriptura, & nuncio, praeterquam quod ad verbum illud, *secretè*, positum in fine clausulae, ad omnia antecedentia referri debet. Nihilominus contraria sententia communior est.

3. Dicendum est itaque solam locutionem secretam excommunicationi subici, nunciij, vel scripturae missionem quaecunque sit, siue secreta, siue publica, excommunicatione affici. Retio est quia Pontifex non absque mysterio seorsim loquutus est de nuncio, & scriptura, eaque nulla apposita restrictione generaliter prohibuit dicens; *Nulli etiam fas sit ipsi Cardinalibus, vel eorum alicui nuncium mittere, vel scripturam*, statimque subiungit, *Qui vero contra fecerit scripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo ipsorum secretè loquendo, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat*. Non igitur aduerbium illud *secretè* ad nuncium, vel

M m 4 vel

vel scripturam referendum est, sed solum ad locutionem. Præterquam quod communicatio per scripturam, vel nuncium ex se secreta est, ideoque opus non fuit huic communicationi eam qualitatem exprimeret. Et ita docet Toletus lib. 1. *summe. cap. 38. num. 1.* ubi ex Caiet. notar particulam illam, *secretè*, non esse coniungendam cum *scriptura*, aut *nuntio*, sed cum vltima particula, scilicet, cum *locutione*. Ita etiam Suarez *disputat. 23. sect. 4. num. 1.* qui etiam notat ex eodem Caietano, quod hæc excommunicatio non ligat ipsos Cardinales, etiam si has actiones inter se, vel cum aliis faciant, nec etiam Cardinales, qui colloquuntur, vel recipiunt scripturam, vel nuncium, sed eos, qui mittunt, vel secretè colloquuntur, & in Conclauis non existunt. Itaque certum est licere Cardinalibus in Conclauis existentibus inter se loqui secretè, vel nuncium mittere, aliquem scilicet famulum, quem vnusquisque intus habet, & eadem ratione licere scriptum inter se dare, vel mittere quantum est ex vi huius legis. Ita Suar. Vide etiam circa præsentem difficultatem Sayruus *de cens. lib. 2. cap. 35. num. 3.* Et Filliucium *tom. 1. tract. 14. cap. 2. quest. 2. punct. 34. num. 4.* Castrum Palaum *tom. 6. diff. 3. punct. 31. num. 1.* & nouissimè Marcum Serium *de Censur. tom. 5. disp. 3. diff. 3. quest. 2. num. 1.* & Gibalinum in *Synopsi censurarum verb. electio num. 6.* Sed quicquid sit de intelligentia Censuræ latæ à Gregorio X. in d. cap. ubi periculum. Certum est hodie per Bullam Pij. IV. absolutè, & generaliter omnes mittentes litteras, scripturas, &c. extra Conclauem, vel illas recipiendo, incurtere in censuram latæ sententiæ, summo Pontifici reueratam.

RESOL. CII.

An Collocationes, & Scriptura præter materiam electionis sint in dicta Bulla interdicta? Ex part. 12. tract. 2. Ref. 9.

§. 1. **S**ed ne videar nimis rigidus obferuo Martin. Bonacinam *tom. 3. disput. 2. q. 2. pun. 35. num. 10.* etiam docere in dicta Constitutione Pij IV. prohiberi non solum litteras, &c. de rebus pertinentibus ad electionem, sed ad quascunque alias materias: sic enim ait, *Sed modo dubium est Primo, vtrum ad istam excommunicationem incurrendam opus sit, vt scriptura tractet de re ad Pontificis electionem pertinente? Respondeo, id non requiri, sed sufficere quamlibet scripturam. Ratio est, tum quia Summus Pontifex ad præcauenda pericula prohibet mittere, vel recipi scripta cuiusvis generis, ibi, litteras verò, aut cuiusvis generis scripta, tum quia sicut prohibetur qualibet locutio cum Cardinalibus. ita etiam cuiuslibet scriptura transmissio. Addo sub eadem excommunicationis pœna prohibitum esse nuncium notam, aut signa mittere, etiam si illa signa nota sint tantummodo mittenti, & illi ad quem mittantur, vt si quis cum aliquo qui Conclauem ingressus est confingat quosdam Characteres, aut signa, vt aliter intelligat illud significari, quoties talis signum dederit, Ita ille.*

2. Verum hæc opinio mihi non placet, sed magis adhæreo sententiæ Iosephi Gibalini in *Synopsi Censurarum verb. electio num. 6.* Castrum Palaum *tom. 6. disputat. 3. punct. 18. num. 6.* & Iulij Laurij in *suis elucubrationibus titul. 3. capit. 2. numer. 10.* & 11. qui rectè docent Pontifices in dictis Constitutionibus loqui tantum de collocationibus, & scripturis tractantibus de electione summi Pontificis, & non

de aliis pertinentibus ad alia negotia. Nec obstat ratio à Bonacina adducta, Bullam Pij IV. generaliter, indistinctè cuiusvis generis scripta, interdiceret, quia illa verba *cuiusvis generis* non ad materiam in scriptura contentam, sed ad modum scripturæ referri debent. Itaque dicendum est, illa verba intelligenda esse de negotiis deuantibus ab electione, prout videtur intelligi Pius IV. de scripturis pertinentibus ad electionem. Ideo in cap. *Vbi periculum §. hoc sacro* verb. nullo: adducuntur verba *secretè loquuntur*; & in Bulla Pij IV. in dicto §. *litteras* dicitur *nota* aut *signum*: alia enim negotia, & scripturæ non tangentes negotium electionis, vel Conclauis; parum refert, quod secreto, vel per signum, aut notam tractentur.

RESOL. CIII.

De deferentibus litteras, & loquentibus cum famulis Cardinalium, an incurram in censuram?

Et quid, si sciunt postea famulos omnia referre suo Cardinali?

Et notatur, quod dicti famuli, Conclauista, & Magister Cæremoniarum, & alij existentes in Conclauis, licet non incurram censuram Pij IV. loquendo cum aliis extra Conclauem de rebus pertinentibus ad electionem, peccabunt tamen mortaliter, & qui cum illis loquentur, etiam leuialiter peccabunt?

Et aduertitur secretam locutionem tamen ad electionem non pertineat, excommunicationi subiecti? Ex part. 12. tr. 2. Ref. 10.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Thesaurus in *praxi de pœnis par. 1. ver. Conclauem, cap. 2. §. Nota* quod, ubi sic ait, *An autem pœna ibi contra dictos deferentes litteras, notas, & signa furtiuè, sit lata sententiæ? Respondeo secundum communem opinionem esse lata sententiæ, quia verbum incurram, est lata sententiæ.* Sed ego ex sola delatione litterarum non video ubi sit lata talis censura: nam Gregorius X. loquitur de mittentibus litteras, & scripturas, non de deferentibus, & ideo assero, quod deferentes litteras, seu scripta, etiam si sciunt, continere aliqua circa electionem, non incurram excommunicationem, latam etiam in Constitutione Pij IV. quia Bulla de illis non loquitur, sed tantum de mittentibus, & verba excommunicationis sunt, vt iacent, & strictè interpretanda, cum pœnam contineant: incurram tamen isti deferentes censuram Gregorij X. in *capite ubi periculum de electione in 6.* si loquantur secretè cum illis ad quos litteræ mittuntur, ita Marc. Serius *de censura tom. 5. disputat. 3. difficult. 3. quest. 2. num. 1.* & Barbosa *de potest. Episcopi par. 3. allegat. 50. num. 201.* Item loquentes cum famulis Cardinalium de rebus pertinentibus ad electionem, nullam incurram censuram, quia de his nulla mentio efficitur in Bulla Pij IV. nec in cap. *ubi periculum.*

2. Sed quid si sciunt postea famulos omnia referre suo Cardinali? videtur affirmatiuè respondendum, quia tunc ille famulus habetur tanquam nuncius ab ipso missus ad Cardinalem. Sed ego puto non incurtere in censuram, si ipse loquatur cum famulo Conclauista absque tali intentione: nam in tali casu non dicitur propriè mittere nuncium iuxta strictam verborum significationem ultra quam in pœnalis non debet fieri extensio. Ita Bonacina *ubi supra numero 8.* Nota verò quod dicti famuli Conclauistæ, Magistri Cæremoniarum, & alij existentes in Conclauis, licet non incurram censuram